

Upprätta och fastställa faroanalys och undersökningsprogram

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

På den här sidan hittar du information om att upprätta faroanalys och undersökningsprogram för dricksvattenanläggningar och fastställande av dessa enligt 11, 15, 17-19 och 21 §§ LIVSFS 2022:12.

Verksamhetsutövarens ansvar

Verksamhetsutövaren måste genomföra flera steg för att uppfylla de föreskrivna kraven om faroanalys och undersökningsprogram i LIVSFS 2022:12. Här följer en lista över de stegen med hänvisningar till föreskrifterna:

1. Verksamhetsutövare över storleksgränsen 10/50 ska genomföra en faroanalys (11§).
2. Alla verksamhetsutövare ska upprätta ett undersökningsprogram (17 §). De verksamhetsutövare som omfattas av krav på faroanalys ska i undersökningsprogrammet ta hänsyn till resultatet av faroanalysen (19 §).
3. Kontrollmyndigheten ska fastställa faroanalysen och undersökningsprogrammet (15 & 21 §§).
4. Verksamhetsutövaren ska se över faroanalys och undersökningsprogram kontinuerligt, minst vart sjätte år, och vid behov uppdatera dem (11 & 20 §§). Vid uppdateringar ska kontrollmyndigheten sedan fastställa de uppdaterade versionerna.

Observera att kraven i 11 § LIVSFS 2022:12 inte gäller för den som tillhandahåller dricksvatten från tankar eller tappar dricksvatten i flaskor eller behållare, se 11 & 18 §§ LIVSFS 2022:12.

För den som tappar dricksvatten i flaskor eller behållare gäller att undersökningsprogram ska upprättas för de radioaktiva parametrarna, se 18 § LIVSFS 2022:12. Undantag från undersökning av de radioaktiva parametrarna kan göras om kraven i bilaga 3 avsnitt C del III till LIVSFS 2022:12 uppfylls. Den som tappar dricksvatten i flaskor eller behållare omfattas inte av kravet på att genomföra en faroanalys enligt 11 §.

Här följer mer information om vad som är viktigt att tänka på när det gäller undersökningsprogram och faroanalys i respektive steg.

Genomföra faroanalys

Den som producerar dricksvatten eller tillhandahåller det från en distributionsanläggning ska genomföra en faroanalys. Den ska sedan fastställas av kontrollmyndigheten. Mer information om hur man genomför en faroanalys finns via länken nedan.

Faroanalys och kritiska styrpunkter för dricksvattenanläggningar

Uppdatering av faroanalys

Verksamhetsutövaren ska se över sin faroanalys minst var sjätte år. Om det sker förändringar i råvattnet eller försörjningssystemet ska faroanalysen revideras om det är nödvändigt.

En revidering av faroanalysen behöver också fastställas på nytt av kontrollmyndigheten.

Upprätta undersökningsprogram

Vem som ska upprätta undersökningsprogram med angivna provtagningspunkter och provtagningsfrekvens anges i 17-18 §§ LIVSFS 2022:12. Lägsta undersökningsfrekvenser framgår av bilaga 3, avsnitt A och B. Undersökningsprogrammet ska sedan fastställas av kontrollmyndigheten.

Vid provtagningspunkten dricksvatten hos användaren ska undersökningar enligt provgrupp A utföras oftare än undersökningar enligt provgrupp B, se bilaga 3 avsnitt B tabell 3 till LIVSFS 2022:12. I de fall undersökningar enligt provgrupp B inte utförs årligen rekommenderar Livsmedelsverket att nystartade

verksamheter utformar sitt undersökningsprogram så att undersökning enligt provgrupp B sker under det första året. Anledningen till detta är att verksamheten tidigt ska kunna bilda sig en uppfattning av dricksvattnets kvalitet.

Uppdatering av undersökningsprogram

Verksamhetsutövaren ska se över undersökningsprogrammet kontinuerligt, minst vart sjätte år, och vid behov uppdatera det. Undersökningsprogrammet ska då också fastställas på nytt av kontrollmyndigheten. Om faroanalysen behöver uppdateras på grund av till exempel en ny fara i råvattnet eller ändrad beredning i vattenverket kan det även vara aktuellt att göra ändringar i undersökningsprogrammet. Alla ändringar som verksamhetsutövaren gör i undersökningsprogrammet ska fastställas av kontrollmyndigheten.

Ändra i de regelbundna undersökningarnas omfattning eller frekvens

Om något av de villkor som anges i bilaga 3 avsnitt C del I är uppfyllt ska verksamhetsutövaren utvidga antalet parametrar eller utöka undersökningsfrekvensen i sitt undersökningsprogram. Verksamhetsutövare kan, under vissa förutsättningar minska undersökningsfrekvenserna eller minska antalet parametrar. Förutsättningarna framgår av bilaga 3 avsnitt C del II. Verksamhetsutövare som tappar dricksvatten i flaskor eller behållare har möjlighet att minska de radioaktiva parametrarna, se bilaga 3 avsnitt C del III.

Om verksamhetsutövaren vill minska frekvensen eller ta bort parametrar från undersökningsprogrammet behöver denne ge skriftlig information till kontrollmyndigheten som visar att förutsättningarna är uppfyllda. Sådana underlag skulle kunna vara analysrapporter eller sammanställningar av analysresultaten och annan relevant dokumentation, exempelvis resultat av faroanalysen.

Utvidgning eller minskning av parametrar och undersökningsfrekvens

Princip 7 – Dokumentation och journaler

Fastställa faroanalys och undersökningsprogram

Kontrollmyndigheten ska fastställa verksamhetsutövarens faroanalys och undersökningsprogram. Detta bör ske i separata beslut eftersom det underlättar vid eventuella revideringar. Beslutet gäller som längst i sex år och ska sedan omprövas av kontrollmyndigheten. Verksamhetsutövaren ansvarar för att se över faroanalysen och undersökningsprogrammet kontinuerligt, dock minst vart sjätte år, och vid behov uppdatera det och överlämna det till kontrollmyndigheten för fastställande. En förändring i råvattnet eller försörjningssystemet ska, om det är nödvändigt, leda till en revidering av faroanalysen och undersökningsprogrammet.

Om verksamhetsutövaren vid sin översyn i slutet av fastställandeperioden konstaterar att ingen förändring skett sedan senaste fastställandet kan kontrollmyndigheten fatta ett nytt beslut där det framgår att tidigare fastställande fortsätter gälla under ytterligare sex år.

För de som omfattas av kravet på att genomföra en faroanalys ska denna ligga till grund för hur undersökningsprogrammet utformas och är avgörande för om undersökningar av fler ämnen än de som anges i bilaga 1 till LIVSFS 2022:12 behöver genomföras. Grundprincipen är därför att faroanalysen ska vara gjord innan undersökningsprogrammet kan bedömas och fastställas av kontrollmyndigheten.

Revidering av faroanalysen och undersökningsprogrammet

Revidering av faroanalysen ska göras vid behov, exempelvis om det sker förändringar i råvattnet eller försörjningssystemet. Det kan även krävas även om man får ny kunskap som man tidigare inte hade som har betydelse för de faror som kan identifieras. Om det är en mycket liten revidering, exempelvis i form av ett tillägg av en identifierad fara som inte föranleder några kontrollåtgärder, så skulle det kunna hanteras genom att en notering görs hos myndigheten om detta. Revideringen arbetas rimligen in i faroanalysen vid nästa tillfälle för större översyn.

Vid en revidering av faroanalysen bör man även bedöma om den leder till ett behov av att även revidera undersökningsprogrammet.

Vad händer med faroanalyser och undersökningsprogram som fastställts före 2023?

I LIVSFS 2022:12 finns vissa krav som kan innebära att den faroanalys eller det undersökningsprogram som redan har fastställts av kontrollmyndigheten behöver uppdateras. Den uppdaterade versionen ska då lämnas in till kontrollmyndigheten för fastställande.

Om en faroanalys eller ett undersökningsprogram fastställts innan 2023, men inte behöver ändras på grund av nya krav in LIVSFS 2022:12 så bör verksamhetsutövaren meddela kontrollmyndigheten den bedömningen. Kontrollmyndigheten kan göra en notering om detta och så kan det tidigare beslutet om fastställande fortsätta gälla tills det löper ut.

Känsliga uppgifter

När man granskar en faroanalys är det viktigt att komma ihåg att det kan förekomma uppgifter som kan vara känsliga om de blev allmänt kända. Handlingar som lämnas in till myndigheten är att anse som inkomna, och de kan därmed bli föremål för begäran om utlämnande. En sekretessprövning ska alltid ske när en handling begärs ut, men det bästa skyddet mot att känsliga uppgifter sprids är att de inte skickas in till myndigheten. Av det skälet kan det även vara bra att tänka på hur detaljerat exempelvis beredningsprocessen eller liknande beskrivs i kontrollrapporter eller beslut, eftersom dessa i regel utgör allmän handling.

Vid allmänna dricksvattenanläggningar kan det vara lämpligt att granska faroanalysen på plats hos verksamhetsutövaren för att minska risken för spridning av känsliga uppgifter genom att ta in dessa till myndigheten. Beroende på faroanalysens omfattning kan det ta relativt lång tid att granska den. Det kan i sådana fall vara svårt att göra vid en oanmäld kontroll. Ett alternativ är att myndigheten kommer överens med verksamhetsutövaren om en tid för myndighetens granskning på plats vid anläggningen.

I beslutet om fastställande av faroanalysen är det viktigt att ange vilken version myndigheten fastställt, exempelvis genom att referera till verksamhetsutövarens datum, version eller liknande.

Det är inte heller ovanligt att faroanalysen finns i samma dokument som exempelvis risk- och sårbarhetsanalyser och annat material som även det kan innehålla känsliga uppgifter. Om kontrollmyndigheten begär in faroanalysen kan det därför vara en god idé att vara tydlig med vilket material man önskar få in.

Om känsliga uppgifter förekommer i en inkommande handling kan det vara klokt att sekretessmarkera handlingen eller ärendet, det är möjligt att göra detta i de flesta ärendehanteringssystem. En sekretessmarkering innebär i sig inte att en uppgift eller handling beläggs med sekretess. Det kan dock vara ett användbart verktyg eftersom det blir tydligt för handläggare och administratörer att det kan finnas känsliga uppgifter i ärendet att vara extra uppmärksam på vid den sekretessprövningen som alltid görs i samband med handläggningen av en begäran om utlämnande av allmän handling.

Mer stöd

Sekretess och offentlighet

Sekretessbedömning av känsliga uppgifter – Svenskt Vatten

Vad gäller för dricksvattenanläggningar i reserv?

Verksamhetsutövare kan av olika skäl tvingas stänga av produktionen från den ordinarie vattentäkten och i stället använda en reservvattentäkt. LIVSFS 2022:12 skiljer inte på om dricksvattnet som levereras till konsumenterna kommer från en ordinarie anläggning eller från en anläggning i reserv som tagits i bruk under en problemsituation.

Kvalitetskraven gäller oberoende av orsaken till situationen och oberoende av den tid som dricksvattnet tillhandahålls. Även kraven på utredning, åtgärder och information ska tillämpas om det visar sig att dricksvattnet inte uppfyller kvalitetskraven.

Dricksvattenanläggning i reserv

Att ta en reservanläggning i bruk kan innebära att ett nytt undersökningsprogram behöver tas fram och fastställas. Det kan vara klokt att verksamhetsutövare som har reservvattenverk i förväg förbereder ett undersökningsprogram om vattenverket behöver tas i bruk.

Inkoppling av en ny vattentäkt ska omedelbart anmälas till kontrollmyndigheten. Även i detta fall ska en faroanalys ligga till grund för undersökningsprogrammet och denna ska fastställas av kontrollmyndigheten.

Det är av avgörande betydelse för dricksvattenförsörjningens uthållighet att det finns reservvattentäkter, speciellt om en faroanalys eller en risk- och sårbarhetsanalys har visat att den ordinarie täkten är utsatt för stora föroreningsrisker. Reservvattentäkter är därför en viktig fråga i beredskapsarbetet.

Livsmedelslagstiftningen innehåller dock inga krav på att en verksamhetsutövare ska anordna alternativ dricksvattenförsörjning. Frågor som rör tillgång till dricksvatten till enskilda konsumenter regleras närmast av lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster samt av förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Det är viktigt att en reservvattentäkt har en sådan vattenkvalitet och sköts så att den på ett smidigt och säkert sätt kan ersätta det ordinarie dricksvattnet. Rutiner för det bör ingå i beredskapsarbetet.

Senast uppdaterad 30 januari 2023 Ansvarig grupp SV_SL